

Večernik

Leto IV. (XI.), štev. 279

Maribor, torek 9. decembra 1930

»JUTRA«

Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelk »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Silna manifestacija v Zagrebu

NAD 100.000 KMEČKEGA NARODA IZ VSE DRŽAVE MANIFESTIRA ZA JUGOSLOVENSTVO, ZA EDINSTVO IN ZA KRALJA TER PROTI IZDAJALCEM

ZAGREB, 9. decembra. Danes ob 10. se je na obširnem Jelačičevem trgu vršilo veličastno zborovanje kmečkega naroda iz cele države, iz hrvatskih, srbskih in slovenskih dežel. Mnogo nad 100.000 ljudi je napolnilo zagrebške ulice in ves prostrani trg, iz Dalmacije in Zagorja, iz Slavonije in iz Like, iz Bosne in od sinjega Jadrana, iz ponosne Vojvodine in Srema, iz Šumadije in Slovenije. Veličasten je bil trenutek, ko je ob nepopisnih ovacijah zbranih množic sklicatelj zbor in pokrenik novega kmečkega gibanja v Jugoslaviji Karlo Kovačević otvoril zborovanje. Povdaril je, da se je kmetijski narod v slogi z zastopniki vseh drugih stanov zbral, da pred obličjem vsega sveta manifestira

neomajno privrženost narodni dinastiji Karagorgijevićev in kralju Aleksandru,

ter da povzdigne glas za slavo in veličino in moč Jugoslavije.

Povdaril je, da ena jugoslovenska zastava, katero nam je dal kralj, pomeni našo nerazdeljivost, naše edinstvo, našo nepremagljivost,

obenem pa spoštovanje prošlosti ter srbske, hrvatske ter slovenske zgodovine.

Povdaril je, da je kmetijski narod z zaupanjem in zadovoljstvom pozdravil kraljeve ukrepe za ozdravitev prilik v državi in za njen napredek. Ostro je obsodil voditelje bivših strank, ki so stavili interese strank nad interese države. Zlasti ostro je obsodil tudi one, ki so se po 6. jan. 1929 umaknili in prepustili kmetu samim sebi. Nikdar več ne bodo deležni zaupanja kmečkega naroda. Najostreje pa je obsodil

veležejnike v inozemstvu,

ki s tujo denarno pomočjo skušajo rovariti proti svoji državi in lažejo, da govorijo v imenu našega kmečkega naroda. Zapustili so narod in državo in postali izdajice.

Povdaril je, da hoče kmetijski narod Jugoslavije hoditi odslej po edino pravi poti, ki jo je pokazal kralj, po poti ideologije nove dobe:

ena država, en narod, eni interesi, ena žalost, eno veselje.

Smu Slovani in Jugoslovani, svoje hrvatstvo, srbstvo in slovenstvo smo prenesli v jugoslovenstvo, da ga okrepimo in mu damo, kar je najboljšiše.

Kmetijski narod cele Jugoslavije hoče sodelovati s kraljem in pomagati pri plemenitem stremljenju njemu in njegovim pomočnikom min. preds. Živkoviću ter ostalim članom vlade.

Po besedah Karla Kovačevića ni hotelo biti konca viharjev vzklikanja in navdušenega odobravanja.

Govorili so še Šumadinec Dragović, Slovenec Koman iz Vižmarjev, Toma Jalžabetič iz Podravja ter razni drugi kmečki govorniki iz vseh delov širne Jugoslavije, vsi v duhu istih načel, ki jih

je postavil voditelj novega jugoslovenskega kmečkega pokreta Kovačević. Vsi so tudi zlasti odločno obsodili izdajalsko rovarjenje emigrantov proti državi.

Koncem zborovanja je bil najveličastnejši trenutek, ko je voditelj Karlo Kovačević pozval vse navzoče stotisoče k slovesni prisegi zvestobe,

in ko so ti stotisoči gologlavi soglasno v mogočnem zboru za predsednikom ponavljali besedilo prisega, s katero so prisegli

pri Bogu Vsemogočnemu in pravičenemu, da hočejo kralju Aleksandru I., ki je narod vodil od slave do slave in z njim preživel vsa trpljenja in bolesti, ter domovini ostati vedno zvesti in udani sinovi,

da se hočejo pod jugoslovensko zastavo, ki nam jo je kralj izročil, vse-

lej zbirati, jo varovati neomadeževano in jo s slavo ovenčano izročiti bodočim rodovom.

da hočejo pod tem svetim znamenjem in pod vodstvom modrega in ljubljene kralja biti trepet in strah notranjih in zunanjih sovražnikov in s krvjo najboljših sinov napojeno zemljo braniti do zadnjega diha,

da hočejo vse svoje delo, vse svoje misli in želje prešiniti z geslom: z vero v Boga za kralja in domovino.

Z nepopisnim navdušenjem so zbrane množice odobrile, da se odpošlje udanostna brzojavka in pozdrav predsedniku vlade, nakar je ob ponovnih mogočnih manifestacijah kralju in Jugoslaviji bilo zaključeno zborovanje, ki pomeni zgodovinski mejnik v razvoju naše države.

Učiteljske premestitve med šolskim letom

BEograd, 9. decembra. Nekateri učitelji in učiteljice se obračajo na ministrstvo prosvete s prošnjami za premestitve med šolskim letom. Ministrstvo prosvete je sedaj izdalo na banke uprave nalog, naj preko podrejenih organov predložijo vsemu učitelstvu v podpis najstrožjo prepoved, obračati se osebno ali potom prijateljev na ministrstvo, zlasti s prošnjami za premestitve tekom šolskega leta. Kdor bi ravnal proti tej odredbi, bo najstrožje kaznovan.

Fašistični strahovi

GORICA, 9. decembra. Agencija Stefani objavlja: Ker se s strani protifašističnih in prevratnih elementov ponavljajo atentati, je prefekt Gorice odredil, da se morajo tekom 24 ur izročiti oblastim vsa eksplozivna sredstva, orožje in municija, ki jih imajo poedinci, kakoršnegakoli izvora.

Sovjetski odgovor na angleški protest

LONDON, 9. decembra. Zunanji minister Henderson je na včerajšnji seji spodnje zbornice odgovarjal na celo vrsto vprašanj glede na odgovor sovjetske vlade in protest angleške vlade v Moskvi proti očitkom, ki so padali v industrijskem procesu na račun Anglije. Prečital je tudi prevod odgovora sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Litvinova, ki pravi med drugim: Sovjetska vlada ni izrazila svojega mnenja o poročilih glede na udeležbo Anglije v pripravah za inozemsko intervencijo v Rusiji, o

katerih so podali v industrijskem procesu izjave obtoženci in priče. Sovjetska vlada pa ne more braniti pričam in obtožencem, da izpovedo, kar žele, niti državni pravdniku, da bazira na teh izpovedih obtožbo. Na vprašanje, kaj je ukrenila sovjetska vlada proti protiangleškemu propagandnemu govoru v Moskvi, ki je bil potem radia razširjen po vsem svetu, je Litvinov odgovoril, da radio-postaja, ki je govor razširila, ni pod nadzorstvom sovjetske vlade, ampak osrednjega sveta delavskih zvez. Sovjetski komisar pa izjavlja, da bo sovjetska vlada v bodoče zabranila razširjanje takih govorov in uplivala tudi na vodje sovjetskih delavskih organizacij.

Poincaré še vedno bodoči mož

PARIZ, 9. decembra. Bivši minister Laval, ki je dobil mandat za sestavo vlade, še doslej ni izjavil, ali bo mandat sprejel ali ne. Novinarjem je kratko izjavil, da bo danes popoldne obvestil predsednika, ali sprejme ali ne. Smatrajo pa, da bi tudi njegova akcija za sestavo vlade bila brezuspešna, in da bo danes vrnil mandat. Edini mož, ki bi mogel najti izhod iz težavne situacije, je sleikopreji Poincaré. Ni pa še jasno, ali bo sprejel.

Konec procesa v Moskvi

MOSKVA, 9. novembra. V nedeljo zvečer je najvišje državno sodišče izreklo sodbo proti 8 obtoženim inžinierjem, ki so pripravljali strmočavljenje sovjetskega režima, 5 jih je bilo obsodjenih na smrt (prof. Ramzin, Laričev, Čarnovski, Kalinikov in Fedorov), 3 pa vsak na 10 let ječe. Osrednji izvršilni odbor Unije sovjetskih republik je smrtne obsodbe takoj spreminil vsakemu v desetletno ječo.

Zgodaj je začel

Miha Panjek. Dasi še mlad, ima že marsikaj na vesti. Pretekli teden je bil zaposlen pri mesarju Drogeniku v Studencih. Ker pa se je za vse drugo bolj zanimal kakor za svoj posel, ga je gospodar odpustil. Pred odhodom pa je Panjek v soboto vlomil v njegovo stanovanje ter vzel gospodariju sukno in nekaj denarja in potem izginil. Studenški orožniki pa so ga takoj iztaknili ter izročili včeraj sodišču. Za mladega delomržeža se zanimajo tudi orožniki v Celju in Velenju —

Grčija in Jugoslavija

Jutri odpotuje naš zunanji minister dr. Voja Marinković v Atene, prestolnico obnovljene Grčije, da se sestane s sivolasin njenim krmljarjem Venizelosom, nekdanjim modrim sodelavcem pokojnega Nikole Pašića in z ostalimi vodilnimi politikami te naše najjužnejše sosedice. Atensko, solunsko in južnejše grško časopisje pozdravlja ta dogodek z nezakritim zadovoljstvom, in to nam daje po zadnjih pesimističnih presojanjih grške zunanje politike mnogo novega upanja, da se Grčija kljub vsemu v polni meri zaveda, da bi vsako razhajanje z našo državo pomenilo tudi zanjo resno nevarnost.

Dasiravno sta se za dob srednjega veka in še pod Turki oba naroda, naš in grški, često borila za pozicije osrednjega in južnega Balkana, posebno pa za Povardarje in obalo Solunskega zaliva, sta se v poznejših borbah za osvoboditev vendar tako zblizala, da jima samo prijateljsko sožitje lahko zagotovi nemoten razvoj. Tembolj pa je to prijateljsko sožitje v interesu Grčije, kajti zavedati se mora, da bi bila brez zmage srbskega orožja v balkanski vojni l. 1912-13 ostala v starih svojih mejah in da se brez zastavništva s Srbijo l. 1918. ne bi bila nikdar razširila do Marice. Naposled pa je nova Jugoslavija storila povečana ni moderni Grčiji tudi velikansko prijateljsko, skoraj bi rekli še več kakor prijateljsko uslugo, da ni zahtevala revizije južnomakedonske meje, čeprav bi bila to iz narodnostnih vzrokov in na osnovi načela samoodločbe narodov upravičeno lahko zahtevala. V predlogu, izročenem po naši delegaciji mirovni konferenci v Parizu glede mej anpram Grčiji je bilo izrečno omenjeno, da tega ne stori zaradi »stoletnega prijateljstva, ki veže oba naroda«.

Pa tudi sedanjí politični položaj na Balkanu narekuje, odnosno vsaj mora narekovati Grčiji zvezo in prijateljstvo z Jugoslavijo in njenimi zavezniki s Francijo na čelu, kajti obe tisti državi, ki tvorita zanj edino resno nevarnost, to sta Bolgarija in Albanija, sta v Jugoslaviji nasprotnem italijanskem taboru. Naposled pa predstavlja vsaj neposredno nevarnost za Grčijo prav tako kakor za Jugoslavijo tudi fašistična Italija sama, ki stremi dovoli odkrito za političnim in gospodarskim razdvajanjem in podjarmljenjem Balkana.

Spričo tega hočemo tedaj verjeti, da so bile pogodbe, ki jih je Grčija v zadnjih tednih sklenila z Ankarom in konferenci, katerih se je udeležila z zastopniki Bolgarije in Italije, le zavarovalnega in defenzivnega, ne pa morda napadalnega in proti nam napadnega značaja in so jih hoteli v tem smislu interpretirati in eksploatirati samo skupni naši in grški neprijatelji. Kako naj bi se tudi družila Grčija v iskreno napadalno zvezo s tistimi, ki imajo v poseti njen Dodekanez in ki ga skušajo, kakor naše Primorje, z vsemi si-

lami potučiti. Ne, taka zveza bi ne bila naravna, zato vanjo nočemo in ne moremo verjeti.

Ne vemo sicer, o čem se bo na tem sestanku v Atenah razpravljalo, zdi pa se nam, kljub temu potrebno izraziti željo, da bi se premotrla in do dna razčistila vsa tista vprašanja, ki še niso docela razčiščena in rešena. Med njimi je gotovo najvažnejše vprašanje odnosa Grčije do Male antante. Govorilo se je že velikokrat, da se bodo tudi Atene pridružile zvezi Beograd - Bukarešta - Praga. Doslej se to še ni

uresničilo, a za mirovno stvar v Evropi bi bilo velikega pomena. Ostala vprašanja so bolj neposrednega jugoslovansko-grškega značaja. Tu je problem definitivne ureditve naše luke v Solunu in problem zaštite slovanske narodne manjšine v grški Macedoniji. Oba problema nista nerešljiva in če bo govora o njima, sporazum ne bo težak. Zato pa moremo obisk dr. Voje Marinkoviča v Atena samo iskreno pozdraviti; z njim se odstranjuje nevarna negotovost, ki je v zadnjih tednih pričela legati na južni Balkan.

Mariborski in dnevi drobiž

Ban dr. Marušič

se je v nedeljo zvečer vrnil iz Beograda v Ljubljano, kjer je bil na kolodvoru slovesno sprejet. Novi ban prevzame banske posle danes, dopoldne. V razgovoru z novinarji je izjavil, da bo njegova glavna naloga, delovati za popolno slovo in sporazum vseh bivših skupin v Sloveniji, vse v duhu kraljevega manifesta in deklaracij kraljeve vlade. —

Razstava narodnih vezenin.

V nedeljo dopoldne je bila pod okriljem Slovenskega ženskega društva v drugem nadstropju dekliske meščanske šole v Cankarjevi ulici otvorena zanimiva razstava narodnih vezenin iz Moslavine. Znano je, da je Jugoslavija med vsemi državami v Evropi najbogatejša na narodni ornamentiki in vezeninah, ki jih po umetnosti stoletne tradicije izdelujejo najpreprostejše žene po hrvaških in srbskih vaseh. Kos te pestrosti in bogastva nam nudi tudi omenjena razstava, na kateri so razne otroške obleke, čepice, ročne torbice, ogrinjalne rute, zavese, prti, prtiči itd. Vezivo je deloma umetna svila, deloma pa navadna volna, vse pa je pristno ročno delo moslavijskih seljakinj, deklet in žen. Ker sta oba praznika pokazala lep obisk, se razstava podaljša še na danes in jutri v sredo. Odprta je od 9. do 12. ter od 14. do 18. ure. Bilo bi potrebno, da si te narodne umetnine ogledajo vse naše gospodinje, da spoznajo pestrost naše domače ljudske umetnosti, ki naj bi čimprej izpodrinila našemu duhu in okusu docela tuji kič.

Dvorna dama, gospa Eleonora Švrliškova.

je izročila dne 1. decembra v počastitev spomina svojega očeta prof. dr. Karla Glaserja Slov. ženskemu društvu za »Počitniški dom kraljice Marije« na Pohorju 500 Din. Glasbeni Matici v Mariboru 500 Din in društvu »Dijaški dom« v Mariboru 500 Din. Obdarovanja društva izreka svojimi dobrotniki najpriskernejšo zahvalo. —

»Ljudska knjižnica« (Narodni dom) — na višini.

Češki dnevnik »Lidove Noviny«, je v zadnji nedeljski številki objavil rezultate svoje letošnje literarne ankete o najbolj priljubljenih knjigah, ki jih je čitala preteklo leto češka inteligenca. Listu so poslali najodličnejše reprezentanti češke inteligence svoje odgovore. Večino knjig, ki je označila v tej anketi češka inteligenca, kot najboljše, pa je letos nabavila tudi mariborska »Ljudska knjižnica«, iz česar je razvidno, da je »Ljudska knjižnica« v Narodnem domu res na višini današnjega svetovnega književnega trga, ter zadošča tako najrazvijačnejšemu inteligentu kot s svojo bogato izbiro nad 10.000 knjig tudi priprostim čitateljem. —

Napredek na socialno zdravstvenem polju.

V svrhu pobiranja jetike kot ljudske bolezni je bila na praznik 8. tm. pod vodstvom upravitelja ekspoziture OUZD v Mariboru, tudi v Št. Ilju v Slov. goricah ustanovljena krajevna tuberkulozna liga. Lepemu številu zbranskega občinstva je ondotni zdravnik g. dr. Just Bačar podal obširno znanstveno predavanje o tuberkulozi, na kar so bili po prečitanih društvenih pravil izvoljeni v pripravljalni odbor: g. Franjo Thaler, veleposestnik, za predsednika; za odbornike pa: gg. I. Bauman ml., industrijalec, Josip Krhin, finančni nadzornik, Rudolf Plavec, trgovec, Franc Lileg, posestnik, Evald Vračko, duhovni svetnik, Ivan Uhl, posestnik, Adam Sardoč, šolski upravitelj, Göllinger Roza, učiteljica, Babič Anton, kaplan, ter dr. Bačar, okrožni zdravnik. K zaključku je izvoljeni predsednik g. Thaler s svojim obširnim in živahnim govorom spodbujal navzoče k pristopu in agitaciji z željo, da zaneso pravo razumevanje te važne in prepotrebne socialne ustanove, tudi domov. — Novemu društvu želimo obilo sreče!

Zborovanje federacije privatnih nameščencev v Mariboru.

V četrtek, dne 11. novembra, se bo vršilo ob 20. uri v dvorani hotela »Orel« v Mariboru zborovanje združenih privatnih nameščencev. Na dnevnem redu so poročila o izboljšanju pokojn. zavarovanja nameščencev ter delovanja zavoda v tekočem letu. Glavni referat bo imel podpravnatelj zavoda g. dr. Vrančič. Ker je to zborovanje velike važnosti, je upati, da bo poset od strani nameščencev polnoštevilen. Zborovanje pa je dostopno tudi vsem ostalim krogom, ki jim leži procvit in razmah zavoda na srcu. Nameščenci vsaj ob takih prilikah pokažite svojo stanovsko zavest in dolžnost.

Smrtna kosa.

Včeraj je umrla v bolnici tkalka Roza Kranjc, stara 30 let, danes jutraj pa v Betnavski ulici 4 Matilda Čeh, soproga trgovca in posestnika, stara 32 let. —

Najdene stvari.

Pretekli teden so bile na policiji izročene sledeče najdene stvari: 2 prstana, par rokavic, srebrna ovrtna verižica, moški klobuk, zavoj usnja, šal, sedlo od motocikla, 2 psa in 2 prašiča. —

Poslovna korespondenca med firmami in podjetji v naši državi.

Ministrstvo trgovine in industrije je bilo ponovno opozorjeno, da se poslužujejo mnoge domače tvrdke v korespondenci ne samo z inozemstvom ampak tudi v medsebojnem dopisovanju v državi tujega nemškega jezika, ki se mora radi razumljivih razlogov obsojati, ampak ima tudi za posledico favoriziranje tujcev na škodo domačih ljudi, kateri imajo sicer popolno sposobnost za dotični posel, a ne morejo najti zaposlitve, ker ne obvladajo popolnoma nemškega jezika. Zbornica za TOI, po naročilu pristojnega ministrstva, opozarja podjetja in firme svojega področja, da opuste grajanje ravnaje ter se v opravljenem prometu v naši državi poslužujejo izključno državnega jezika. —

Prodaja cenenege mesa.

V sredo 10. tm. se bo na stojnici za oporečno meso pri mestni klavnici prodalo od 8. naprej okrog 150 kg govedine po 10 Din kilogram in sicer največ 1 kg na osebo.

Ukinitev neumestne pristojbine.

Kakor znano, je moral dosedaj vsak naš izseljenec pri povratku v domovino plačati takozvano »glavarino«, to je 3 dolarje in sicer takoj pri vstopu v našo državo. Radi plačevanja te pristojbine so neprestano prihajale od izseljencev pritožbe; zdelo se jim je, čisto upravičeno, zelo krivično, ker so morali, vračajoč se na rojstno ognjišče, še plačati nekako pristojbino za dovoljenje povratka v domovino. Sedanjí minister socialne politike in narodnega zdravja, g. Nikola Preka, je s posebnim odlokom zato odpravil plačevanje te pristojbine. Odlok g. ministra, izdan z namenom, da se favorizira povratek naših izseljencev v domovino, bo gotovo vzradostil vse, ki se mislijo vrniti domov, ker so njihovi prihranki radi slabih razmer v Ameriki in drugod že tako malenkostni.

TRENCHOATI.

površniki, hubertusplašč, usnjeni lopiči, kože, pliši, snežni čevlji, snežni škornji, galoše, kakor tudi razno manufakturno blago na obroke. ORNIK, Maribor, Koroška cesta 9. XLIII

Samomor.

Pri gostilničarju Hosteju v Radvanju je bil zaposled Ivan Horvat iz Cvetkovega vrha pri Veliki Nedelji za hlapca. Delo mu ni nič kaj dišalo in zahotelo se mu je denarja in zabave. Porabil je prvo ugodno priliko, ukraдел v noči od 30. novembra na 1. december gospodarju okrog 1.000 Din dnevnega izkupička in potem izginil brez sledu. V soboto so ga našli obešenega na njegovem domu. Našli so pri njem le še 13 Din, vse drugo je zapravil in šel potem iz strahu pred kaznijo v smrt. —

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Torek, 9. decembra. Zaprto.

Sreda, 10. decembra ob 20. uri »Prodana nevesta« ab. A. Kuponi.

Četrtek, 11. decembra ob 20. »Aleksandra« ab. B. Kuponi.

Petek, 12. decembra. Zaprto

Ptujsko gledališče.

Torek, 9. decembra ob 20. uri »Sveti plamen«. Gostovanje maribor. gledališča.

Iz gledališča. V sredo, 10. t. m. se bo ponovila Smetanova komična opera »Prodana nevesta«, ki je pri prvih dveh vpriporitvah dosegla pri publiki kar največji uspeh. Brezdvomno bo tudi ta repriza te slavne opere privabila občinstvo v zelo številni meri. Dirigira g. Herzog, režira g. Truhovič, ab. A. Kuponi. — V četrtek, 11. t. m. se bo vpriporila moderna opereta skla datelja Szirmaja »Aleksandra«, ki zaradi zelo zabavne vsebine in temperamentne muzike zelo ugaja. Ab B.

B. Smetana: Prodana nevesta

Smetana, Dvořák, Fibich — kdo ne pozna teh imen? Kaj pomenijo ti moške za češkoslovaški narod in njegovo osvoboditev, znajo najbolje Čehi sami. Potom teh mož je prodril glas češ. naroda v širni svet, oni so vzbudili kulturno in neposredno s tem tudi politično samozavest svojega naroda.

Bedřich Smetana, soustanovitelj češke nacionalne glasbe, autor velikih sinfoničnih pesnitev (Moldava, Višehrad i. dr.), oper (Dalibor, Poljub i. dr.), komornih del (Trio g-mol, god. kvartet »Iz domovine i. dr.), je s svojo »Prodano nevesto« posegel v dušo svojega naroda: dal je narodu, kar je narodovega. V kateri slovanski vasi ne živi resnično »Prodana nevesta«? V vsaki slovanski vasi dobimo resnično Marinko, Janko, Kecal, Vaška i. dr. Kdo bi mogel bolje opisati vaški dogodek v praznični pestrosti, s tako naravnim humorjem in s tako široko, razigrano slovansko dušo? Figure, kakor sta zaljubljenca Marinka in Janko, podjeten in končno ogoljufani mešetar Kecal, razvajeno in cimeravo »vaško peto kolo« Vašek, vaške mamice in očetje, fantje in dekleta, bodo živele večno, dokler bo obstojala »naša vas«. Nič čudnega, da si je slovanska duša s svojo »Prodano nevesto« osvojila skoro vse svetovne odre; ni ga morda meščana po širnem svetu, ki bi se ne napajal lepote in humorja ob tem mojstrskem delu.

Kaj pa sobotna vpriporitev tega dela v našem gledališču? Odkrito lahko izjavim, da je bila za naše gledališke razmere — dogodek. — Kapelnik g. Herzog je pokazal, da more podati s svojimi zmožnostmi kaj boljšega od navadnih operetnih reprodukcij. — Znam, da bi si violinisti in violisti želeli imeti ob svoji strani še deseterico njim enakih, da bi čelsit in kontrabasist z večjim elanom nastavila temo v uverturi, ako bi bilo ob njihovi strani še nekaj soigralcev. Zato pa je bil napor godalnega kvinteta tem večji. Vse priznanje gre dirigentu g. Herzogu, ki je v tako usmerjenem tempu, s pičlim orkestrom izvedel celotno uverturo s potankostmi, ki jih delo zahteva; vestno je naštudiral zboro in dovedel predstavo do onega viška, ki nam ga naše razmere dovoljujejo. Kaj zato, če se je Janko (Ivelja) v trenutku, ko mora predčasno okusiti sladkosti svoje boljše polovice, dobrodušno nasmehnil — smejal smo se vsi, saj hoče tudi Smetana, da se smejemo. Če bi g. P. Kovič (Kecal) imel glas Križaja ali Betetta, potem bi bil to pač naš najboljši Kecal. Marinka (Udovičeva) je bila, kakor v vseh podobnih ulogah povsem naša, naše pristno vaško dekle. Vašek (Truhovič) mi je zelo ugajal. Krušina (Neralič), krasen alt Ljudmille (Kovičeva), igralsko dovršen kmet Miha (Skrbinšek) in njegova žena Kata (Čepičeva), komedijantica Esmeralda (Barbičeva), vodja komedijantov (Rasberger), Indijaneec (Tovornik), vaška dekleta in fantje, vsi so pripomogli, da je predstava presegla naše pričakovanje. Omeniti moramo g. Harastoviča,

KINO

Grajski:

Samo še par dni

KONČANA JE PESEM...

100% nemška zvočna opereta Liane Haid, Marica Lubej, Willy Forst, Ernst Verebes.

V soboto in nedeljo nastopa pri vseh predstavah gđ. Marica Lubej osebno...

Union:

Samo še par dni

Richard Tauber.

POT K SLAVI.

Predstave v obeh kinih ob delavnikih ob 17. 19. 21. uri: ob nedeljah in praznikih ob 15. 17. 19 in 21. uri. Predprodaja dnevno: od 10. do 12. ure na blagajni. XXVI

APOLO KINO

Soboto nedeljo

MOST VZDIHLAJEV.

ki je krasno naštudiral in izvedel ples v prvem dejanju. Z malo bojaznijo in z očitnim spoštovanjem do dela se je začelo prvo dejanje, dokler ni nastopil g. P. Kovič, ki je s svojim pristnim Kecalom usmeril polet igre, katero je pozneje stopnjeval g. Truhovič s svojim zelo posrečenim Vaškom. Pevski sekstet, ki je znan po svoji harmonski lepoti, je bil lepo podan, ista tako tudi ostali pevski ansambli. G. Truhovič je zbral očitno vse svoje moči in nam dal tak oder, kakor si ga v bodoče tudi želimo. Vse je delalo, vse se je trudilo, zato pa ni izostalo niti naše priznanje, niti priznanje občinstva, ki je venomer klicalo igralce in dirigenta.

Mislím, da ne bodo Mariborčani zamudili prilike, da si ogledajo to dobro uspelo predstavo in s tem priznali trud celotnemu gledališkemu ansamblu in orkestru. Karol Pahor.

Aladin

(Mladinska predstava. Premijera.)

V nedeljo 7. t. m. se je vršila v našem gledališču v tej sezoni prva predstava te vrste. Igra je prirejena po neki istoimeni pravljici. Gotovo pa je pravljica boljša od priredbe same. Čemu pobirati iz tuje literature take manjvredne stvari, ko imamo sami precej dobro mladinsko literaturo in ko lahko črpamo iz bogatih virov drugih slovanskih narodov. Vara se, kdor misli, da sprejme otrok, ki je v področju te umetnosti najboljši presojevalec, vsako, še tako brezidejno stvar, samo da je prepletkana z zunanjimi efekti. To smo pri nedeljski predstavi tudi opazili — mlada publika ni pokazala za to delo posebnega navdušenja.

Igralci so vložili v delo mnogo truda. Naslovno ulogo je podala ga. Savinova zelo dobro, istotako mater ga. Dragutinovičeva. Gđ. Kraljeva je v ulogi princeze zelo ugajala. G. Furičan je s čarodejem Tartarog postavil na oder gotovo najboljši lik. »Dobri duh« gđ. Fratikove je bil zelo posrečen. Tudi vse ostale uloge gg. Blaža, Tovornika, Gorinška i. dr. so bile zadovoljive. Balet, katerega je zamlislila in naštudirala gđ. Kovačeva, pa ni odgovarjal v nobenem pogledu muziki Beethovne »Turške koračnice«. Napovedane godbe in petja (radi česar je pravzaprav padla recenzija v moje roke) pa skoraj ni bilo; razen priložnostne godalne skladbe in Aladinovega speva slabše vrste. Kljub temu, da je bila inscenacija na višku in v najboljšem stilu, ni mogla predstava ogreti. Karol Pahor.

Koncert Juana Manena.

znamenitega španskega violinista, je izzval v Ljubljani silno navdušenje in kritika umetnosti tega velikega moštra kar ne more prehaliti. V Mariboru bo koncertiral v ponedeljek, 15. tm. Karte od srede dalje v predprodaji. Cene nezvišane. —

Pristopajte k stavbni zadrugi »Ribniška koča« kot združeni člani! Deležni a Din 100, pristopnina Din 20. Pojasnila daje zadruga »Ribniške koče« r. z. z o. z. v Mariboru.

M. Zevacot

V senci jezuita

Zgodovinski roman.

19

»Francija, krščanska zemlja, domovina svetega Ludovika, postaja nečisto zavetišče odpadništva in krivoverstva...«

»Oh, sir,« je nadaljeval z vedno močnejšim glasom, »rimski dvor zasleduje z zasluženim priznanjem mišljenje in dejanje našega Veličanstva: kar se godi v Provansi...«

»Desettisoč pobitih krivovercev!« ga je prekinil kralj s srdito trpkostjo...

»Je še vse premalo!« je vzkliknil Lojola.

Njegov glas je zazvenel rezko in kratko kakor udarec sekire.

Oči so mu zableščale.

Kralj pa je vstal in prekrizal roke, rekoč:

»Rajši recite kar naravnost, da naj iztrebim francoski narod!«

»Sir, mi hočemo videti Francijo veliko in močno. Mi hočemo videti Vaše Veličanstvo še večje in še močnejše! Toda kralj se ponižuje sam in hiti sam v svojo lastno propast, kakor hitro pozablja, da ima svojo oblast od Boga edinega. Najhujše nesreče prete kraljestvu, kadar začnejo grde gobe krivoverja glodati pravo vero... Ah, sir, verujte mi, gospodar vseh reči, moj gospodar in vaš, ni zadovoljen, da mu služimo s praznimi besedami. Jezus hoče krepke vere. In živa krepka, iskrena vera se razširja...«

»No kako? Povejte!...«

»Edino le s silo!...«

Lojola se je naklonil skoro do tal.

Govoril je bil z jedko zgovornostjo, in gesta, s katero je pospremil svoje besede, je bila gesta vojskovodje, ki da svojim vojakom povelje k naskoku.

»S silo!« je zamrmral kralj.

»Sir!« je nadaljeval Lojola goreče, »imenujejo vas očeta znanosti in zaščitnika umetnosti... in vi pozabljate nemara ob teh pridevkih pesnikov in drugih takšnih šušmarjev, da trpi kralj v svoji politiki ravnotako kakor Cerkev v svojem najnotranjem bistvu, kadar triumfirajo grdobije piscev... Mene, sir, imenujejo viteza Marije Device. Ta naslov mi je neskončno dragocen... Toda lastim si še drugega. Biti hočem vitez Jezusov... Red Jezusov, ki sem ga ustanovil, bo ukrotil upor, strl razkolništvo in zdrobil krivoverstvo v solnčni prah... Sir, bitka, ki se začne nad vero in nevero, bo druga bitka gigantov. Da pa si priborimo zmago, sir, in da zavlada prava vera, da zagospoduje Jezus nad vesoljnim svetom, je treba pred vsem, da vladarji, lranitelji oblasti božje na svetu, ravnajo po veri, to je, da rabijo silo! Le za to ceno je mogoče oteti sveto Cerkev, le za to ceno — utrditi prestole kraljev na veke... Kdorkoli bo proti, naj pogine... Kdorkoli bo z nami, bo poveljčan... Kralj francoski, ali hočete biti mogočni? Ali hočete, da izginejo nevidne razpoke, ki prete že zdaj obstanu vašega prestola na vekomaj pod nerazrušljivim ometom? ... Bodite z nami!...«

Franc I. je hodil razburjeno sem ter tja.

»Eh, gospod,« je vzkliknil, kdo vam pravi, da ne stojim na strani Cerkve!... Ali nisem storil dovolj!... Moj prestol pa vas naj nikar ne skrbi... Bogme, moj meč je vedno oster, kadarkoli ga hoče kdo preizkusiti!«

»Ne pozabite, sir, da je bilo Vaše Veličanstvo klub temu meču že v sovražnem jetništvu!«

Kralj je prebledel.

Moža sta se spogledala. Kralj je vzdrltel sra ob tem sirovem opominu na njegovo jetništvo; Lojola pa se je tresel od smelosti.

»Bogme, gospod, vi kažete čudne navade!« je vzkliknil Franc I. »Ti meni mislijo zares, da svet ne more živeti brez njih... Toda pokazali jim bomo, da jih znamo pogrešati...«

»Ali so to besede, ki jih naj sporočim v Rim, sir?«

»Smrt božja! Povejte Svetemu Očetu, da je še oglar gospodar v svoji koči, in da hočem biti tudi jaz gospodar v svojem kraljestvu!«

»Naj mi torej Vaše Veličanstvo blagovoli oprostiti mojo nadležnost!« je odgovoril Lojola ledeno. »Odhajam in upam, da bom srečnejši pri Nj. Veličanstvu cesarju Karlu!«

Lojola se je poklonil in obrnil proti vratom.

»Ostanite, gospod,« je rekel Franc I. zdajci z zamolklim glasom.

Lojola se je resno in strogo obrnil k njemu.

Kralj je bil premagan.

»Kaj hočete doseči od mene? Govorite brez ovinov!...«

Lojolov glas, ki je bil prej tako trpek in trd, je postal zdajci krotek in skoro ponižen; odgovoril je s smehljajem na ustnicah:

»Vaše Veličanstvo hoče ostati ljubljani sin svete Cerkve in najslavnejši kralj vsega krščanstva... Sir, kriva vera bi se kmalu nehala širiti in razkol bi se zadušil v kali, ako bi tista prokleta umetnost...«

»Tiskarstvo!...«

»Zadeli ste pravo, sir... Ako bi ostalo tiskarstvo v naših rokah, bi bilo mogočno sredstvo evangelijske propagande... toda so ljudje, ki izrabljajo hinavsko, ne da bi kazali očitno svoje zle namene v to, širijo preziranje vsakotere avtoritete... To so tisti, sir, ki vam jih prihajam ovaditi...«

»Rabléja mislite?«

»Ne še, sir. Ni dvoma, da je sumljiv že zdavnaj. Toda ne ve se še, ali je nagajivec, ki se samo zabava, ali se skriva za njegovimi grobimi šalami globoka, zločinska misel... Izvedeli bomo čez nedolgo, saj je poskrbljeno, da ga opazujejo... Ne; tisti, ki ga imam v mislih, slovi po svoji učenosti in zgovornosti... On širi po Francoskem latinske pisatelje, ki jih prevaja sam, in Vaše Veličanstvo ve, da se skriva v sleherni besedi starih literatur nečistost in krivoverstvo s krinko na obrazu! In vendar nas zagotavljajo, da je kralj francoski zaščitnik tega človeka. Kaj pravim, sir: ta človek izvršuje svojo peklensko umetnost v srcu Pariza po kraljevskem patentu in privilegiju!...«

»Štefan Dolet!« je vzkliknil kralj s tako srditim glasom, da se je Lojola kar začudil. »Ah, gospod, kar se tiče njega, se mi vidi, da imate prav!«

»Njega mislim, sir,« je potrdil Lojola... »Ves srečen sem nad izvrstnimi nameni, ki se mi zdi, da jih ima Vaše Veličanstvo glede tega moža.«

Toda kralj je bil spet miren.

»Kaj mu očitajo?« je vprašal hladno. »Ako mu treba odvzeti privilegij, se to lahko zgodi tako!...«

Lojola je pogledal kralja srepro v obraz.

»Sir, ta mož je mlad, smel in podjeten. Obdarjen je z nevarnimi zmožnostmi. Hudobni duh mu je dal zgovornost, ki zna pridobivati ljudi. Odel si je lice s krinko poštenosti in dostojanstva, ki mu budi pošte-

nje v lahkovernih in preprostih dušah. Tudi, če vzamete možu patent, bo jutri vseeno širil zmoto...«

»Kaj torej hočete?« je vprašal Franc I.

»Umre naj!« je odgovoril Lojola.

»Gospod, vi mislite, da ste na Španjolskem! Pro nas ne morimo kar tako!«

»Ni treba moriti, sir; jaz zahtevam samo sodbo in nje izvršitev!«

»Da se vrši sodba, je treba predvsem zločinat!«

»Zločin je očit, sir. Prišel sem, da ga ovadim, sir! Obtožujem tiskarja Štefana Doleta, da je tiskal po naročilu sleparja Kalvina pregrešno knjigo. Jaz, vitez Marije Device, trdim, da se predrznost zlih duhov v tem zavrženem delu niti ne plaši tajiti skrivnost Brezmadežnega Spočetja...«

»Pri Bogorodici!... Ako je to resnica!...«

»Naj ukaže Vaše Veličanstvo v par dneh preiskavo pri tem človeku, pa bodo našli knjigo, ki sem jo imenoval!«

»Dobro, gospod, zgodilo se bo... Idite in povejte v Rimu, da je kralj francoski še vedno ves ponosen na svoj naslov prvorojenega sinu svete Cerkve...«

Lojola se je naklonil do tal.

In z veličastnimi koraki je odšel iz kraljevega kabineta.

In kdor bi bil mogel gledati v dno duše kralja Franca I., bi se bil vprašal, kaj jo vznemirja bolj; radost nad bližnjim maščevanjem za visokomerno neubogljivost Štefana Doleta — ali mrklo ponižanje, ki mu ga je bil prizadel Lojola s svojo sijajno zmago nad to njegovo kraljevsko avtoriteto, ki je bil tolikaj ljubosumen nanjo...

XII.

Kraljeva hči!

Komornice so klečale kroginkrog Žilete ter naravnale gube njene obleke od belega brokata.

Nališpane in pripravljene za veliko slavlje, so čakale stoje tri častne dame vojvodinje Fontenbloske, ki je imela v Luvru že priimek »lepa vojvodinja«.

Zakaj kralj je bil tu.

Oblečen v sijajno obleko, ki vidimo njene podrobnosti na Ticianovi sliki, z zlato verižico okrog vratu, je čakal Franc I., kdaj bo Žileta pripravljena...

Gledal jo je s svojimi kalnimi očmi, v katerih je vstajal čuden plamen, in neopredeljen smehljaj je blodil na njegovih prezirnih poltenih ustnicah...

»Dajte tiste čipke malo višje,« je ukazal... »Tako... Dobro... Biserna ovratnica visi prenizko... Dobro... zdaj je vse v redu...«

Žileta je bila pripravljena.

Kralj je mahnil z roko; komornica in častne dame so se umaknile.

»Sir!« je zajecjlala deklica, videča se samo s Francem I.

»Dete moje,« je rekel kralj, ne da bi se genil s svojega mesta, »ali se me mojite še vedno? Ali ni moj vedenje dovolj spoštljivo... in, da rabim to besedo... dovolj očetovsko? Ali res ne morete pozabiti tiste blazne noči, ko sem... Ah, saj takrat še nisem vedel, kdo ste!«

»Sir, vaša dobrota mi sega v srce,« je dejala Žileta s trdno preprostostjo. »Toda pomirjena se ne bom čutila, preden me ne pustite nazaj k mojemu očetu... Oh, moja uboga sobica... vrtiček moj... moja hišica... moj naslanjač ob kaminu... in moj oče... moj dobri oče... ki me je ljubil s toliko nežnostjo srca! Oh, sir, če bi ga poznali!«

(Nadaljevanje prih.)

Trgovina na prometnem kraju

pri župni cerkvi se da v najem z vsem inventarjem. Naslov v upravi. 3520

Dilak višješolac

bi inštruiral nižješolca. 3522

Pletenine,

vse vrste po meri in okusu ter vsa popravila izvršuje hitro in točno po najnižji ceni mehanična pletarna Javornik. Vojašniška ul. 2, Maribor. XXIV

Sobo in črkostikanje,

vedno najnovejši vzorci na razpolago izvršuje poceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ulica 3 za kavarno »Astoria«. X

Kupim

dobro ohranjen mesarski voz ali pa kolesi in konjsko opremo Jaug, Ivan Dobnik, trgovec, Bistrica Limbuš. 3525

Kupim

takoj moško ali damsko kolo do Din 500.—, šivalni stroj, pohištvo, obleke, čevlje, gramofonske plošče proti dobremu plačilu v gotovini. Pismene ponudbe na Makor, Ruška cesta 35, Maribor. 3475

Najboljša

in najcenejša dalmatinska vina, bela in črna, dobite le v prvi dalmatinski kleti v Mesarski ulici 5. (Pod Glavnim trgom.) 338

Elektroinštalacije,

montaže vil, stanovanj, tovarniških poslopj vsaka montažna popravila, popravila motorjev najcenejše izvršuje Ilič & Tichy, Maribor, Slovenska ul. 16. Velika izbira svetilk, elektroblaga. motorjev po konkurenčni ceni. XII

Dražestni nakit

za božična drevesa v steklu La-metta-verižice, narezlan papir za sladkorčke, sveče. Papirnica Novak, Gosposka ul. 9. XXXV.

Goizerce,

nepremočljive ima najceneje v za-oglj Brzopotlata. Tattenbachova ul. št. 14. XXXVII.

Premog Peklenica

brez smrada in kamenja, malo pepela. Po vozovih Din 38.— franko dom. B. Guštin, Cankarjeva 24, telefon 2499. 3053

Drva,

Mejovšek, Tattenbachova 13, tel. 2457. 3321

Prodam

tri vagone zdravega belega krompirja. Ivan Dobnik, trgovec, Bistrica p Limbuš. 3511

Dvosobno stanovanje

s pritliklami išče s 1. januarjem, le levi breg. Ponudbe na upravo pod: »Le dve boljši osebi«. 3523

Trgovskega pomočnika,

mešane stroke, mlajšo moč takol sprejme S. Geratič, Sv. Lovrenc na Pohorju. 3521

Gospoda kot sostanovalec,

sprejem na hrano in stanovanje. Tattenbachova ul. 20, pritličje levo. 3524

Gramofoni in gramofonske plošče svetovnih znamk »His Master's Voice«, »Columbia«, »Parlophon« itd. Osobito velika izbira slovenskih narodnih in božičnih pesmi! Dajemo gramofone tudi na obroke! —

JUGU d. z o. z.

MARIBOR — Tattenbachova 14.

Nasproti »Narodnega doma«. 3479

Zimske nogavice,

rokavice, pletenine ter vse druge modne potreščine v modni trgovini

Anton Paš,

Maribor, Slovenska ul. 4.

Spominjajte se CMD!

Stalna priloznostna prodaja velike zaloge

nogavic, telovnikov, puloverjev,

vsakovrstnih hišnih in kuhinjskih potrebščin, posebno

karlovarske porcelanaste posode

pri Kormann-u, oddelek ostankov, Maribor, Gosposka 3